

УДК 37.018.43:004.738.5

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2025-20.13>

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ DIGITAL-ЕТИКЕТУ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР: ЕКСПЛІКАЦІЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ

ТАРАНЕНКО ГАЛИНА ГРИГОРІВНА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
taranenkokgg@ukr.net
orcid.org/0000-0002-4334-3981

Прискорені темпи інформатизації та цифровізації, запровадження інформаційно-комунікаційних технологій, модернізація та інноваційний розвиток змінюють сучасний освітній простір. В означеному контексті етика та культура цифрового спілкування стають важливими складниками професійної комунікації, актуалізуючи питання широкої імплементації digital-етикету в освітній простір. Метою статті стало дослідження особливостей імплементації digital-етикету в освітній простір та аналіз стратегій його розвитку в умовах викликів. У дослідженні використано аналітичний метод, компаративний аналіз, методи дедукції, індукції та моделювання. За результатами проведеного дослідження обґрунтовано важливість імплементації в освітній простір digital-етикету, що є динамічним явищем, яке еволюціонує у відповідь на зміни в цифровому середовищі. Розглянуто основні теоретичні підходи до digital-етикету. Проаналізовано та систематизовано виклики, пов'язані з імплементацією digital-етикету в освітній простір, запропоновано шляхи їх подолання. Запропоновано стратегії ефективної інтеграції digital-етикету в освітній простір. Розроблено теоретичну модель імплементації digital-етикету в освітній простір. Доведено, що дотримання норм digital-етикету визначає якість комунікації, безпеку інформаційного простору та рівень довіри в суспільстві, сприяє формуванню позитивного іміджу індивіда й організації, уникненню конфліктів і репутаційних втрат. Розроблено модель імплементації digital-етикету в освітній простір, яка охоплює всі ключові аспекти процесу: від аналізу потреб до оцінки результатів. Модель побудована на основі комплексного підходу, принципу системності, орієнтована на результат і співпрацю. Імплементація цієї моделі розглядається як важливий крок до створення безпечного й ефективного цифрового освітнього простору, де кожен учасник почуватиметься комфортно та захищено. Її успішне впровадження визнається умовою створення безпечного й ефективного цифрового середовища для навчання та спілкування.

Ключові слова: digital-етикет, вища освіта, цифрова етика, виклики, стратегії.

Постановка проблеми. Сучасний освітній простір кардинально змінюється під впливом прискорених темпів інформатизації та цифровізації, запровадження інформаційно-комунікаційних технологій, модернізації та інноваційного розвитку освіти [6]. Важливість цих процесів відображена в оновленому Плані дій щодо цифрової освіти (2021–2027 рр.), де цифровізація визнана стратегічною ціллю освітніх установ та агенцій країн Європейського Союзу та головним інструментом навчання, викладання й оцінювання освітніх досягнень у XXI ст. [9].

Формування етики та культури цифрового спілкування визнається науковою спільнотою одним із найбільш важливих складників розвитку професійного спілкування в умовах

цифровізації освітнього процесу [6]. А тому актуальність питання щодо широкої імплементації в освітній простір digital-етикету, що стає важливим аспектом спілкування та взаємодії, не викликає сумнівів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Навички, що є вкрай важливими у професійному спілкуванні в умовах цифровізації освітнього простору, стали предметом дослідження як вітчизняних учених (А. Бойко [8], С. Бибик [2] та ін.), так і закордонних (М. Коцыйгіт, Е. Дікер, Б. Кукукцівіл [11], А. Манеа [12], Б. Мотвані, Д. Сінгх, С. Кулкарні, Л. Шетт [13] та ін.). Різні аспекти дослідження цифрового етикету як одного з важливих складників особистісного і професійного зростання розглядаються в наукових розвідках Ж. Андрій-

ченко, Т. Близнюк, Т. Булгакової, Г. Жукової, А. Кіліс, І. Козубцова, Г. Косенюка, О. Майстренко, С. Мозгової, А. Узун, Ю. Ямполь та ін. [1; 3; 4; 6; 10]. Водночас проведений аналіз наукових розвідок щодо особливостей імплементації digital-етикету в освітній простір засвідчив відсутність ґрунтовних досліджень, присвячених особливостям його впровадження й аналізу стратегій розвитку в умовах викликів.

Метою статті є дослідження особливостей імплементації digital-етикету в освітній простір і визначення стратегій його розвитку в умовах викликів.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі для означення сукупності соціальних норм, правил і принципів, що регулюють поведінку індивідів у цифровому просторі, використовуються поняття «digital-етикет», «цифрова етика», «нетикет», «діджитал-етикет», «цифровий етикет». Цей концепт виникає як реакція на активну інтеграцію цифрових технологій у всі сфери суспільного життя, зокрема комунікацію, освіту, бізнес і дозвілля. Так, наприклад, С. Бибик під терміном «нетикет» розуміє особливі правила поведінки в інтернеті, що виникли внаслідок розширення сфер спілкування шляхом розвитку віртуальної комунікації [2]. Інші вчені під цифровим етикетом розуміють «новий тип етикету, що визначає правила культури спілкування щодо реальності нової інформації», виокремлюючи вісім принципів, що лежать у його основі, зокрема: демонстрацію позитивного ставлення, дотримання субординації, симетрії, особистих кордонів, зручності, економії ресурсів, традиційності і принципів конвенційності й безпеки [1]. С. Мозгова під діджитал-етикетом або цифровим етикетом розуміє «набір правил і норм поведінки в цифровому середовищі, прийнятний для суспільства [4]. Поряд із діджитал-етикетом електронної пошти, позиціонуванням у соціальних мережах, використанням месенджерів та етикету телефонних дзвінків, у діджитал-етикеті, що стосується освітнього простору дослідниці, виділяє також цифровий етикет освітніх платформ [4]. Розглядаючи напрями формування культури цифрового етикету здо-

бувачів педагогічних закладів вищої освіти, І. Козубцов окреслює такі ключові напрями формування культури цифрового етикету, як культура й етикет листування в месенджерах, соціальних мережах, телефонного спілкування, індивідуальної та аудиторної дистанційної комунікації за допомогою сервісів відеоконференції, а також культура використання цифрових носіїв інформації, ведення інтернет-сторінки (блогу), дотримання індивідуальної (колективної під час занять зі здобувачами освіти) кібергігієни (кібербезпеки) викладача тощо [3].

Для повнішого розуміння особливостей та змісту поняття «digital-етикет» доцільно, на нашу думку, проаналізувати його як міждисциплінарну галузь, що спирається на широкий спектр теоретичних підходів, які ґрунтуються на етиці, соціології, комунікаційних науках та інформаційних технологіях. Тут можна виокремити щонайменше декілька теорій, що закладають ключові компоненти змісту процесу імплементації digital-етикету в освітній простір.

Деонтологічна теорія, джерела якої закладені працями І. Канта, наголошує на важливості дотримання моральних обов'язків і правил незалежно від наслідків. У контексті digital-етикету це означає, що користувачі повинні дотримуватися певних етичних принципів, як-от повага до інших, чесність та відповідальність, незалежно від ситуації.

Утилітарна теорія, джерела якої закладені Дж. Бентамом та Дж. Міллем [5], наголошує на важливості максимізації загального блага. У контексті digital-етикету це означає, що користувачі повинні діяти таким чином, щоб забезпечити найбільше благо для найбільшої кількості людей.

Теорія соціального контракту, яка спирається на ідеї Ж.-Ж. Руссо [5], стверджує, що моральні правила виникають із домовленостей між членами суспільства. У контексті digital-етикету це означає, що користувачі повинні дотримуватися неявних або явних домовленостей щодо поведінки в цифровому просторі.

Теорія віртуальної спільноти, джерела якої віднаходимо в працях Г. Рейнгольда

[14], досліджує формування соціальних груп і норм у віртуальному просторі. У контексті digital-етикету це означає, що кожна віртуальна спільнота має свої власні норми та правила поведінки, яких користувачі повинні дотримуватися.

Теорія інформаційної етики, що розвивається в межах інформаційної науки, досліджує етичні питання, пов'язані з обробкою, зберіганням і поширенням інформації в цифровому середовищі. У контексті digital-етикету це означає, що користувачі повинні дотримуватися принципів конфіденційності, авторських прав та інформаційної безпеки.

Теорія комунікативної етики, що походить із комунікаційних наук і базується на концепції комунікації. К. Ясперс [7], досліджує етичні аспекти спілкування в цифровому середовищі. У контексті digital-етикету це означає, що користувачі повинні дотримуватися принципів ввічливості, поваги та коректності в онлайн-комунікації.

Здійснений аналіз і систематизація основних теоретичних підходів до розуміння digital-етикету надає основу для глибшого його розуміння й аналізу, а також розробки практичних рекомендацій щодо етичної поведінки в цифровому просторі, зокрема моделювання процесу його імплементації в освітній простір.

При цьому важливим є також врахування ключових аспектів digital-етикету, до яких варто віднести, на нашу думку, комунікацію, інформаційну безпеку, академічну доброчесність і соціальну відповідальність.

Комунікація відповідно до правил спілкування електронною поштою, у месенджерах, соціальних мережах та на онлайн-платформах наголошує на повазі до співрозмовників, чіткості та лаконічності висловлювань, а також на уникненні агресивних або образливих повідомлень.

Інформаційна безпека охоплює питання захисту персональних даних, конфіденційності й авторських прав і наголошує на відповідальному ставленні до поширення інформації та дотриманні правил кібербезпеки.

Академічна доброчесність стосується питань плагіату, фальсифікації даних та

інших порушень академічної етики в цифровому середовищі та підкреслює важливість коректного цитування джерел і дотримання принципів наукової етики.

Соціальна відповідальність передбачає правила поведінки в соціальних мережах, спрямовані на запобігання кібербулінгу, поширенню фейкових новин та інших форм деструктивної поведінки й акцентує увагу на формуванні позитивного онлайн-середовища та підтримці етичних цінностей.

Зазначимо, що в умовах динамічного розвитку цифрового середовища та його інтеграції в усі сфери суспільного життя виникає нагальна потреба у розробці та імплементації спеціальних норм і правил digital-етикету. Цей процес потребує системного підходу та врахування специфіки цифрового простору.

Системне та комплексне впровадження має базуватися, на нашу думку, на ґрунтовному аналізі цифрового середовища, розробці нормативно-правової бази, проведенні інформаційно-просвітницької роботи, впровадженні відповідних освітніх програм, моніторингу та контролю.

Проведення комплексного аналізу цифрового середовища має на меті виявлення актуальних проблем і викликів у сфері digital-етикету та вивчення міжнародного досвіду та кращих практик у галузі цифрової етики.

Розробка та затвердження нормативно-правових актів має на меті врегулювати поведінку в цифровому просторі, зокрема внесення норм digital-етикету до кодексів етики та корпоративних стандартів.

Проведення інформаційно-просвітницьких кампаній має на меті підвищення обізнаності щодо правил digital-етикету й організацію навчальних курсів, лекторіїв, семінарів і тренінгів із цифрової етики.

Важливим кроком є інтеграція питань digital-етикету до освітніх програм на всіх рівнях освіти та розробка навчальних матеріалів і методичних рекомендацій із цифрової етики.

Не менш важливим у процесі імплементації digital-етикету є створення механізмів моніторингу та контролю за дотриманням норм, упровадження системи санкцій за порушення правил цифрової етики.

При цьому успіх імплементації залежить, на нашу думку, від дотримання принципів комплексності, системності, адаптивності та інклюзивності. Дотримання принципу комплексності дає змогу врахувати всі аспекти цифрового середовища й реалізувати міждисциплінарний підхід. Принцип системності уможливорює розробку та впровадження норм digital-етикету на всіх рівнях суспільства. Адаптивність базується на гнучкості та здатності пристосуватися до динамічних змін у цифровому середовищі. Інклюзивність передбачає залучення всіх зацікавлених сторін до процесу розробки та впровадження норм digital-етикету.

Варто підкреслити, що імплементація digital-етикету в освітній процес наштовхується на низку викликів, зокрема відсутність єдиних стандартів і норм, проблеми конфіденційності та безпеки даних, кібербулінг та онлайн-переслідування, плагіат і порушення авторських прав, відволікання та зниження концентрації уваги, розмиття особистого та професійного простору, проблеми цифрової нерівності тощо.

У зв'язку із цим стратегії імплементації digital-етикету в освітній простір в умовах викликів сьогоденням мають базуватися на ґрунтовній розробці та впровадженні навчальних програм з digital-етикету, зокрема інтеграції тем digital-етикету в наявні курси та створенні окремих курсів із цифрової етики.

Важливим кроком в означеному процесі є також підвищення обізнаності та навчання через проведення семінарів і тренінгів для студентів та викладачів та використання онлайн-ресурсів і платформ для навчання.

Якість впровадження digital-етикету в освітній простір залежить також від створення й інтеграції політик і правил завдяки розробці чітких правил щодо використання цифрових технологій в університеті та встановленню механізмів для вирішення конфліктів і порушень.

Ще однією стратегією має стати формування культури цифрової відповідальності через систему заохочення здобувачів освіти до відповідального використання цифрових технологій і створення позитивного онлайн-

середовища. При цьому важливо не применшувати роль освітян як прикладів для наслідування, які мають активно демонструвати високі стандарти цифрового етикету й упроваджувати digital-етикету у власну практику.

Таким чином, спираючись на проведену аналітичну роботу та систематизацію, можемо сформувану теоретичну модель імплементації digital-етикету в освітній простір (табл. 1).

Запропонована модель є комплексною та системною, охоплює всі ключові аспекти процесу: від аналізу потреб до оцінки результатів. Вона побудована на основі комплексного підходу, адже враховує всі ключові аспекти імплементації digital-етикету, зокрема навчальну програму, правила, роль освітян, участь здобувачів, технічну підтримку та співпрацю з фахівцями. У її основі лежить принцип системності, що передбачає чітку послідовність дій, від аналізу потреб до оцінки результатів, що забезпечує ефективність процесу. Модель орієнтована на результат, зокрема підвищення рівня обізнаності, зниження кількості порушень і формування культури відповідальності. Вона є гнучкою та може бути адаптована до конкретних потреб та умов кожного навчального закладу. Ще однією її особливістю є акцент на співпраці всіх учасників освітнього процесу.

Імплементація цієї моделі є важливим кроком до створення безпечного й ефективного цифрового освітнього простору, де кожен учасник почуватиметься комфортно та захищено. Її успішне впровадження сприятиме створенню безпечного й ефективного цифрового середовища для навчання та спілкування.

Висновки. Отже, проведений аналіз особливостей імплементації digital-етикету в освітній простір і визначення стратегій його розвитку в умовах викликів уможливили створення моделі імплементації digital-етикету в освітній простір. Ключовими аспектами її потенційної ефективності є цілісність підходу, що охоплює всі ключові компоненти освітнього процесу; системне формування цифрової культури, де кожен учасник усвідомлює свою роль і відповідальність; проактивність з акцентом на аналізі потреб на початковому етапі, що дає змогу

Таблиця 1

Теоретична модель імплементації digital-етикету в освітній простір

Компонент моделі	Опис	Заходи	Очікувані результати
Навчальна програма	Внесення тем digital-етикету в навчальні плани	<ul style="list-style-type: none"> Розробка навчальних матеріалів (відео, презентації, посібники тощо) Використання інтерактивних методів навчання 	<ul style="list-style-type: none"> Підвищення рівня обізнаності здобувачів із питань digital-етикету Формування навичок відповідальної поведінки
Правила та норми	Створення чітких правил поведінки в цифровому просторі	<ul style="list-style-type: none"> Розробка та поширення правил серед учасників освітнього процесу Охоплення аспектів: повага, захист даних, авторське право, безпека 	<ul style="list-style-type: none"> Зменшення випадків порушення digital-етикету Створення безпечного цифрового середовища
Роль освітян	Освітяни як рольові моделі	<ul style="list-style-type: none"> Інтеграція правил у практику Надання зворотного зв'язку здобувачам Підвищення кваліфікації 	<ul style="list-style-type: none"> Освітяни – активні учасники формування digital-культури Здобувачі переймають відповідальну поведінку
Участь здобувачів освіти	Залучення здобувачів до процесу	<ul style="list-style-type: none"> Розробка правил разом зі здобувачами Створення об'єднань здобувачів Просвітницькі заходи 	<ul style="list-style-type: none"> Здобувачі відчувають відповідальність за digital-середовище Активна участь у формуванні правил
Технічна підтримка	Забезпечення безпечних інструментів	<ul style="list-style-type: none"> Доступ до безпечних інструментів Фільтрація шкідливого контенту Моніторинг 	<ul style="list-style-type: none"> Захист здобувачів від негативного впливу Безпечне цифрове середовище
Співпраця з фахівцями	Інформування та залучення фахівців із різних дотичних сфер	<ul style="list-style-type: none"> Проведення лекторіїв, семінарів і тренінгів Залучення до спільних проєктів 	<ul style="list-style-type: none"> Фахівці – активні учасники формування digital-культури Спільні зусилля у вихованні відповідальної та свідомої особистості
Аналіз потреб	Оцінка поточного стану	<ul style="list-style-type: none"> Оцінка рівня обізнаності Виявлення проблемних зон 	<ul style="list-style-type: none"> Визначення напрямів роботи
Розробка стратегії	Формулювання цілей та завдань	<ul style="list-style-type: none"> Формулювання цілей Визначення ключових заходів Складання плану дій 	<ul style="list-style-type: none"> Чітке розуміння напряму роботи
Впровадження	Реалізація стратегії	<ul style="list-style-type: none"> Запуск навчальних програм Поширення правил Організація заходів 	<ul style="list-style-type: none"> Реалізація запланованих заходів
Оцінка та корекція	Аналіз результатів та внесення змін	<ul style="list-style-type: none"> Аналіз результатів Внесення змін і доповнень 	<ul style="list-style-type: none"> Постійне покращення моделі
Очікувані результати	Безпечне цифрове середовище та розвиток навичок digital-етикету	<ul style="list-style-type: none"> Зниження кібербулінгу Формування культури відповідальності 	<ul style="list-style-type: none"> Безпечне й ефективне цифрове середовище

виявити потенційні проблеми та запобігти їх виникненню; адаптивність і безперервність. Потенційними викликами в процесі імплементації digital-етикету в освітній простір та шляхами їх подолання можуть стати ресурсне забезпечення, підготовка кадрів, мотивація здобувачів освіти, ефективна система моніторингу й оцінки результатів впровадження моделі. Представлена модель має високий потенціал для ефективного впрова-

дження digital-етикету в освітній простір, а її успішна реалізація потребує комплексного підходу, активної участі всіх сторін і постійного вдосконалення.

Векторами подальших досліджень можуть стати проведення наукових розвідок із питань digital-етикету в різних освітніх контекстах і вивчення можливостей співпраці між університетами та ІТ-компаніями для розробки ефективних стратегій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійченко Ж., Близнюк Т., Майстренко О. Digital етикет та комунікації: тенденції та вимоги сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-24> (дата звернення: 10.03.2025).
2. Бибик С. Нетикет, або мережевий етикет. *Культура слова*. 2015. № 82. С. 125–128. URL: http://jnas.nbuiv.gov.ua/j-pdf/Kuls_2015_82_28.pdf (дата звернення: 17.03.2025).
3. Козубцов І. Напрями формування культури цифрового етикету здобувачів педагогічних закладів вищої освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 2023. № 24 (2). С. 89–99. URL: [https://doi.org/10.35387/od.2\(24\).2023.89-99](https://doi.org/10.35387/od.2(24).2023.89-99) (дата звернення: 10.03.2025).
4. Мозгова С. В. Діджитал-етикет освітнього простору в концепції навчання впродовж життя. *Modern research in world science* : зб. мат. X Міжнародної науково-практичної конференції. 25–27 грудня 2022 р. Львів. С. 628–632. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-25-27.12.22.pdf> (дата звернення: 10.03.2025).
5. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. 808 с. (дата звернення: 27.03.2025).
6. Ямполь Ю. В., Косенюк Г. В., Жукова Г. В., Булгакова Т. М. Розвиток комунікаційного простору закладу освіти: світовий досвід розвитку професійного спілкування в умовах цифровізації освітнього процесу. *Академічні візії*. 2023. № 18. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/293> (дата звернення: 10.03.2025).
7. Ясперс К. Комунікація як джерело діалогу. Першоджерела комунікативної філософії / пер. з англ. Л. А. Ситниченко. Київ : Либідь, 1996. С. 132–148 (дата звернення: 27.03.2025).
8. Boiko A. Innovative Development of Non-Formal Education in Ukraine: Definition of Soft Skills. *Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education*. 2021. Vol. 25, No. 1. P. 22–33. DOI: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2021-25-1-22-33> (accessed: 17.03.2025).
9. Digital education action plan 2021–2027: Resetting education and training for the digital age: Plan of European Commission. URL: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/dearcommunication-sept2020_en.pdf (accessed: 24.03.2025).
10. Kilis S., Uzun A.M. Teaching information and communication technology ethics with case-based instruction: effectiveness and preservice teachers' perspectives. *Malaysian Online Journal of Educational Sciences*. 2018. Vol. 6, No. 4. P. 32–47. URL: <https://mojes.um.edu.my/index.php/MOJES/article/view/13849/8644> (accessed: 19.03.2025).
11. Koçyiğit M., Diker E., Küçükcivil B. Digitalization in Communication Education During the Covid-19 Pandemic Period. *Covid Communication* / ed. by E. Diker. Klaipeda: SRA Academic Publishing, 2022. P. 55–78. URL: https://www.researchgate.net/publication/366684595_Digitalization_in_Communication_Education_During_The_COVID-19_Pandemic_Period (accessed: 10.03.2025).
12. Manea A.D. Educational Communication under the Influence of Digital Changes. *Educatia 21 Journal*. 2020. No. 18. Art. 16. DOI: <https://doi.org/10.24193/ed21.2020.18.16> (accessed: 22.03.2025).
13. Need For Adoption Of Digital Communication Skills In The Teaching-Learning Process Post Covid Crisis. Motwani B., Singh D., Kulkarni S., Shett L. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*. 2021. Vol. 12, No. 6. P. 4947–4955. <https://www.tojqi.net/index.php/journal/article/view/2211/1325>. (accessed: 10.03.2025).
14. Rheingold H. *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*. The MIT Press. 2000. 650 p. (accessed: 27.03.2025).

IMPLEMENTATION OF THE DIGITAL ETIQUETTE INTO THE EDUCATIONAL SPACE: EXPLICATION OF DEVELOPMENT STRATEGIES IN THE FACE OF CHALLENGES

TARANENKO HALYNA HRYHORIVNA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Social Sciences and Humanities,
Dmytro Motornyj Tavria State Agrotechnological University

Introduction. *The rapid pace of informatisation and digitalisation, the introduction of information and communication technologies, modernisation and innovative development are changing the modern educational space. In this context, the ethics and culture of digital communication are becoming important components of professional communication, raising the issue of widespread implementation of digital etiquette into the educational space.*

Purpose. The purpose of the article is to study the peculiarities of the implementation of digital etiquette into the educational space and to analyse strategies for its development in the face of challenges.

Methods. The analytical method, comparative analysis, methods of deduction, induction and modelling were applied in the research.

Results. The importance of implementing digital etiquette into the educational space is substantiated, a theoretical model of its implementation into the educational space is developed and its components are analysed.

Originality. The challenges associated with the implementation of digital etiquette into the educational space are analysed and systematised, and ways to address them are suggested. Strategies for effective integration of digital etiquette into the educational space are proposed. A theoretical model of digital etiquette implementation into the educational space is developed.

Conclusions. It is proved that compliance with the norms of digital etiquette determines the quality of communication, the security of the informational space and the trust level in the society, contributes to the formation of a positive image of an individual and an organisation, and prevents conflicts and reputational losses.

A model for implementing digital etiquette into the educational space has been developed, with all the key aspects of the process covered: from needs analysis to evaluation of results. It is based on an integrated approach, as it takes into account all key aspects of digital etiquette implementation, including the curriculum, rules, the role of educators, student participation, technical support and cooperation with specialists. It is based on the systematic principle, which provides for a clear sequence of actions, from needs analysis to results assessment, ensuring the effectiveness of the process. The model is result-oriented, specifically, raising awareness, reducing the number of violations and building a culture of responsibility. It is flexible and can be adapted to the specific needs and conditions of each educational institution. Another feature is the emphasis on the cooperation of all stakeholders involved in the educational process.

The implementation of this model is seen as an important step towards creating a safe and effective digital educational space where every individual feels comfortable and protected. Its successful implementation is recognised as a prerequisite for creating a safe and effective digital environment for learning and communication.

Key words: digital etiquette, higher education, digital ethics, challenges, strategies.

REFERENCES

1. Andriychenko, Zh., Blyznjuk, T., Majstrenko, O. (2021). Digital etyket ta komunikaciji: tendenciji ta vymoghy sjoghodennja [Digital etiquette and communication: Trends and demands of the present]. *Ekonomika ta suspiljstvo*. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-24>
2. Bybyk, S. (2015) Netyket, abo merezhovyj etyket [Netiquette, or network etiquette]. *Kuljtura slova*, 82, 125–128. URL: http://jnas.nbu.gov.ua/j-pdf/Kuls_2015_82_28.pdf
3. Kozubcov, I. (2023). Naprjamy formuvannja kuljturny cyfrovogho etyketu zdobuvachiv pedagogichnykh zakladiv vyshhoji osvity [Directions for the formation of a culture of digital etiquette among students of pedagogical institutions of higher education]. *Osvita doroslykh: teorija, dosvid, perspektyvy*, 24 (2), 89–99. URL: [https://doi.org/10.35387/od.2\(24\).2023.89-99](https://doi.org/10.35387/od.2(24).2023.89-99)
4. Mozghova, S.V. (2023). Didzhytal-etyket osvithnjogho prostoru v koncepciji navchannja vprodovzh zhytja [Digital etiquette of educational space in the concept of lifelong learning]. Modern research in world science: zb. mat. Kh Mizhnarodnoji naukovy-praktychnoji konferenciji. 25–27 ghrudnja 2022 r. Lviv. P. 628–632. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-25-27.12.22.pdf>
5. Politychna encyklopedija (2011). [Political Encyclopedia]. Redkol.: Ju. Levenecj (gholova), Ju. Shapoval (zast. gholovy) ta in. Parlamentsjke vydavnytvo, 808 p.
6. Jampolj, Ju.V., Kosenjuk, Gh.V., Zhukova, Gh.V., & Bulghakova, T.M. (2023). Rozvytok komunikacijnogho prostoru zakladu osvity: svitovyj dosvid rozvytku profesijnogho spilkuvannja v umovakh cyfrovizaciji osvithnjogho procesu [Development of communication environment of educational institution: world experience of development of professional communication under conditions of digitalization of educational process]. *Akademichni viziji*, 18. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/293>
7. Jaspers, K. (1996). Komunikacija jak dzherelo dialoghu. Pershodzherela komunikativnoji filosofiji [Communication as a source of dialogue. Primary sources of communicative philosophy]. Per. z angl. L.A. Sytnychenko. Lybidj. P. 132–148.
8. Boiko, A. (2021). Innovative Development of Non-Formal Education in Ukraine: Definition of Soft Skills. *Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education*, 25 (1), 22–33. DOI: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2021-25-1-22-33>
9. Digital education action plan 2021–2027: Resetting education and training for the digital age: Plan of European Commission. URL: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/deapcommunication-sept2020_en.pdf

10. Kilis, S., Uzun, A.M. (2018). Teaching information and communication technology ethics with case-based instruction: effectiveness and preservice teachers' perspectives. *Malaysian Online Journal of Educational Sciences*, 6 (4), 32–47. URL: <https://mojes.um.edu.my/index.php/MOJES/article/view/13849/8644>
11. Koçyiğit, M., Diker, E., Küçükcivil, B. (2022). Digitalization in Communication Education During the Covid-19 Pandemic Period. *Covid Communication*. Ed. by E. Diker. Klaipeda: SRA Academic Publishing. P. 55–78. URL: https://www.researchgate.net/publication/366684595_Digitalization_in_Communication_Education_During_The_COVID-19_Pandemic_Period
12. Manea, A.D. (2020). Educational Communication under the Influence of Digital Changes. *Educatia 21 Journal*. No. 18. Art. 16. DOI: <https://doi.org/10.24193/ed21.2020.18.16>
13. Motwani B., Singh D., Kulkarni S., Shett L. (2021). Need For Adoption Of Digital Communication Skills In The Teaching-Learning Process Post Covid Crisis. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 12 (6), 4947–4955. <https://www.tojqi.net/index.php/journal/article/view/2211/1325>
14. Rheingold, H. (2000). *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*. The MIT Press. 650 p.